

Asia: VN/18678/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto pitää asetusluonnoksen tavoitteita nuorten työllisyyden edistämiseksi kannatettavina. Valtion kohdentamalla rahoituksella nuorten työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin mahdollistaa uusien, alueellisiin tarpeisiin perustuvien toimintamallien kehittäminen. Nuorten työllisyyden tukemisella on suuri vaikutus nuorten hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä myös kuntien elinvoimaan ja työvoiman saatavuuteen.

Avustukseen oikeutetuiksi kaupungeiksi on asetusluonnoksessa rajattu yksitoista kaupunkia. Avustus on kohdennettu kaupunkeihin, joissa nuorten työttömyys ja palvelutarve ovat merkittäviä. Nuorisotyöttömyyden haasteet eivät kuitenkaan rajaudu vain suurimpiin kaupunkeihin. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että pilotoinnista saatavia kokemuksia ja vaikuttavuustietoa hyödynnetään siten, että vastaavanlaisten valtionavustuksella toteutettavien hankkeiden mahdollisuuksia voidaan jatkossa laajentaa myös muille työllisyysalueille. Nuorten työllisyyden haasteet eivät rajoitu vain suurimpiin kaupunkeihin, vaan tarve kehittää alueellisiin tarpeisiin perustuvia, monialaisia toimintamalleja on valtakunnallinen. Tämän vuoksi on tärkeää, että syntyvät toimintamallit, hyvät käytännöt, materiaalit ja arviointitieto kootaan yhteen ja levitetään myös muiden kuntien ja työllisyysalueiden käyttöön.

Kuntaliitto haluaa erityisesti korostaa, että asetuksen toimeenpanossa tulee tunnistaa monialaisten palveluiden alueelliset erityispiirteet. Työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun laissa (381/2023) säädetään nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun järjestämisestä, mutta käytännön toimintamallit ja yhteistyörakenteet vaihtelevat merkittävästi työllisyysalueilla. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että hankkeissa vahvistetaan kunnan ja hyvinvointialueen välistä lakisääteistä yhdyspintatyötä. Koska työllistymisen taustalla on usein sosiaalisia tai terveydellisiä haasteita, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden, Kelan sekä kolmannen sektorin arjen tuen on muodostettava nuoren ympärille yhtenäinen ja katkeamaton palveluketju.

Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että hankkeiden tavoitteille ja vaikuttavuuden arvioinnille määritellään riittävän yhtenäiset valtakunnalliset periaatteet ja arviointikriteerit. Vaikuttavuuden systemaattinen arviointi luo edellytykset nuorten työllisyyttä edistävien palveluiden pitkäjänteiselle kehittämiselle, parhaiden toimintamallien tunnistamiselle ja levittämiselle sekä tietoon perustuvalle päätöksenteolle. Vaikutusten arvioinnissa on hyvä ottaa huomioon, että arvioidaan niitä toimia, jotka ovat työvoimaviranomaisen omissa käsissä. Pelkän suoritetiedon (työllistyneiden nuorten lukumäärä) sijaan seurannassa on tärkeää arvioida hankkeen todellisia yleisestä suhdanne- ja työllisyyskehityksestä riippumattomia vaikutuksia.

Hankkeiden rahoitus on sidottu vuosille 2026–2028. Kuntaliitto vastustaa periaatteellisesti "hankerallia", jossa kuntien taloutta ja toimintaa rahoitetaan pirstaleisilla määräaikailla valtionavustuksilla. Lyhytjänteinen rahoitus johtaa usein tehottomuuteen ja hukkakustannuksiin. Kun määräaikaisten hankkeet päättyvät, niihin palkattu osaava henkilöstö ja luodut verkostot usein hajoavat, jolloin saavutettu osaaminen valuu hukkaan. Kyseessä on myös lyhyt hankeaika, jolloin hankkeessa kehitettyjen toimintamallien ja hyvien käytäntöjen juurruttaminen on kovin epävarmaa. Kuntaliitto peräänkuuluttaakin siirtymistä määräaikaista hankerahoituksista pysyvään ja ennakoitavaan yleiskatteelliseen rahoitukseen. Jos valtio tunnistaa nuorten työllistämässä pitkäkestoisia ja rakenteellisia haasteita, rahoituksen tulisi ohjautua kaikille kunnille osana lakisäateistä valtionosuusjärjestelmää nuorisotyöttömyyden mukaan. Vain siten kaupungit voivat rakentaa nuorille kestäviä palvelupolkuja ilman pelkoa toiminnan äkillisestä alasajosta rahoituskauden päättyessä.

Lindberg Erja
Suomen Kuntaliitto ry